Anne Ve Babaya İyilik Etmek
Gönderen Kadir Hatipoglu - Eylül 01 2022 01:00:00

وَقَضَى
رَبُّكَ
اَلاَّ
تَعْبُدُوا
اِلاَّ
اِيَّاهُ
وَبِالْوَال&#16
16;دَيْنِ
اِحْسَانًا
اِمَّا
يَبْلُغَنَّ
عِنْدَكَ
الْكِبَرَ
اَحَدُهُمَا
اَوْ
كِلاَهُمَا
فَلاَ تَقُلْ
لَهُمَا
اُفٍّ وَلاَ
تَنْهَرْهُم&#16
14;ا وَقُلْ
لَهُمَا
قَوْلاً
كَرِيمًا
            "Rabbin, kendisinden başkasına asla ibadet etmemenizi, anaya babaya iyi davranmanızı kesin olarak emretti. Eğer onlardan biri, ya da her ikisi senin yanında ihtiyarlık çağına ulaşırsa, sakın onlara 'öf!' bile deme; onları azarlama; onlara tatlı ve güzel söz söyle." (İsrâ, 17/23)   Cenabı Hak, kendisine inanmamızı emrettikten sonra anne ve babamıza karşı iyilikte bulunmamızı emretmektedir. Çünkü anne ve babamız dünyaya gelmemize sebep olmuşlardır. Onlar bize iyiliğin ve kötülüğün neler olduğunu öğrettiler. Bizleri yanlış şeylerden uzak tutmaya çalıştılar. Özellikle annelerimiz, bizi büyütmek için geceleri o tatlı uykularını terk edip, rüzgar esmesin diye adeta şefkat kanatlarını üzerimize gerdiler. Kendileri ihtiyaç duydukları şeyleri terk ederek biz evlatlarını düşündüler. Bu bakımdan Kur’anı Kerim’de, anne babaya iyilik etmemiz önemle vurgulanmaktadır. Bu, yerine getirilmesi çok zor ve belki de tam olarak ifa edilemeyecek haklardan biridir. Zira Peygamberimiz de kişinin hürriyetini kaybetmiş babasını hürriyetine kavuşturarak

yaptığı iyilik bile onun hakkını ödemeye tam olarak yetmeyeceğini haber vermiştir.
وعن أبي هريرة
رضي اللَّه
عنه قال : قال
رسول اللَّه
صَلّى اللهُ
عَلَيْهِ
وسَلَّم : « لا
يَجْزِي
ولَدٌ
والِداً
إِلاَّ أَنْ
يَجِدَهُ
مملُوكاً ،
فَيَشْتَرِي&#16
14;هُ ،
فَيَعْتِقَه&#16
15; » رواه مسلم .
            Ebû
Hüreyre radıyallahu anh’den rivayet edildiğine göre Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:
            “Hiçbir evlâd babasının hakkını ödeyemez. Şayet onu köle olarak bulur ve satın alıp âzâd ederse, babalık hakkını ödemiş olur.”(Müslim, İtk 25. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 120; Tirmizî, Birr 8; İbni Mâce, Edeb)
Çünkü kul haklarının en büyüğü, ana baba hakkıdır.
            Anne babamıza yaptığımız iyilikler, sözlü ve fiili bütün iyilikleri kapsar. Onların gönüllerini kazanmamızda söyleyeceğimiz sözlerin büyük önemi vardır. Zira maddi olarak tüm ihtiyaçlarını karşılama imkânına sahip olamazsak bile güler yüz ve tatlı dilimizle onları memnun edebiliriz. Bu bakımdan anne babalarımıza karşı hitaplarımıza çok dikkat etmeliyiz. Çünkü Allah, onları azarlamamamızı emrediyor. Şöyle bir düşünelim, bizden yaşça küçük olan birisi bizimle konuşurken laubali davranır, dinlemez veya bize karşı sesini yükseltirse nasıl üzülürüz değil mi? İşte anne ve babamız da onlara karşı hoş olmayan hitaplarımızdan dolayı üzülürler. O bakımdan Cenabı Hak وَلاَ
تَنْهَرْهُم&#16
14;ا وَقُلْ
لَهُمَا
قَوْلاً
كَرِيمًا

 “Onları azarlamayın ve her ikisine de güzel söz söyleyin” diye buyurmuştur. Onlara anneciğim, babacığım şeklinde gönüllerini okşayacak tarzda tatlı dil ile hitap etmemiz gönüllerini kazanmamıza sebep olur, onları sevindirir. Büyüklerden bir zata anne babaya karşı tatlı söz söylemenin nasıl olacağı sorulmuş o da suçlu bir hizmetlinin efendisi karşısındaki konuşması gibi olmalıdır, demiştir.

Bugün bizler genç, güçlü kuvvetli insanlarız. Unutmayalım ki anne babalarımız da bizim gibi güçlü kuvvetli idiler. Sahip olduğumuz bu imkânlar elimizden gidecek, yarın biz de onlar gibi yaşlanıp çocuklarımızın bakımına muhtaç hâle geleceğiz. O bakımdan anne babamıza karşı tevazu kanatlarını indirmeliyiz ve onlara merhamet etmeliyiz ki yarın da çocuklarımız bizlere aynı şefkat ve merhamet kanatlarını indirsinler. Ayeti kerimede adeta bir kuşun yavrusunu kanadının altına alarak onu tehlikelerden koruması gibi bizim de anne babamızı korumamız gerektiği emre dilmektedir. وَاخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ رَّبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِى صَغِيرًا   "İkisine karşı da merhametle kol kanat ger, mütevazi ol ve ya Rabbi de: “Onlar çocukluğumda beni nasıl büyütüp yetiştirdilerse, sen de onlara öylece merhamet et!” (İsrâ 17/24) Ancak bu, çok zor ve sabır isteyen bir iştir. Allah onlarla bizim sabrımızı denemektedir. Bu zoru başararak onların rızalarını kazandığımız zaman cennete girip nimetlerine kavuşacağımız muhakkaktır. Peygamberimiz de anne babası yanında olup da onlara iyilik ederek cenneti kazanamayan ve o nimetten mahrum olan kimseyi kınamış ve ona yazıklar olsun diye acımıştır. وعنه عن النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « رغِم أَنْفُ ، ثُم رغِم أَنْفُ ، ثُمَّ رَغِم أَنف مَنْ أَدرْكَ أَبَويْهِ عِنْدَ الْكِبرِ ، أَحدُهُمَا أَوْ كِلاهُما ، فَلمْ يدْخلِ الجَنَّةَ » رواه مسلم .   Yine Ebû Hüreyre’den rivayet edildiğine göre Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem

şöyle buyurdu:
            “Anne ve babasına veya onlardan sadece birine yaşlılık günlerinde yetişip de cennete giremeyen kimse perişan olsun, perişan olsun, perişan olsun”(Müslim, Birr 9, 10)
            Ayette de ifade edildiği gibi annemiz rahminde bizi taşırken birçok sıkıntılara katlanmış ve meşakkatlerle bizi bu dünyaya getirmiş olduğundan dolayı
وَوَصَّيْنَا
اْلاِنْسَانَ
بِوَالِدَيْهِ حَمَلَتْهُ
اُمُّهُ
وَهْنًا
عَلَى وَهْنٍ
وَفِصَالُهُ
فِى
عَامَيْنِ
اَنِ اشْكُرْ
لِى
وَلِوَالِدَيْكَ اِلَىَّ
الْمَصِيرُ
            "Ve biz insana, anne babasına karşı iyi davranmasını emrettik. Annesi onu nice acılara ve zayıflığa katlanarak karnında taşıdı. Onun sütten kesilmesi de, iki yıl sürer. Öyleyse ey insanoğlu! Bana, sonra ana babana şükret. Unutma ki, bütün yollar sonunda bana ulaşır." (Lokmân, 31/14) olsa gerek ki anneye iyilik etmek babaya iyilik etmekten daha öncelikli olduğu Peygamberimizin hadisinde de yer almıştır
وعنه رضي
اللَّه عنه
قال : جَاءَ
رَجُلٌ إلى
رسول اللَّه
صَلّى اللهُ
عَلَيْهِ
وسَلَّم فقال :
يا رسول
اللَّه مَنْ
أَحَقُّ
النَّاسِ
بحُسنِ
صَحَابَتي ؟
قال : « أُمُّك »
قال : ثُمَّ منْ
؟ قال: «
أُمُّكَ » قال :

ثُمَّ مَنْ ؟
قال : « أُمُّكَ
» قال : ثُمَّ
مَنْ ؟ قال : «
أَبُوكَ »
متفقٌ عليه .
وفي رواية : يا
رسول اللَّه
مَنْ أَحَقُّ
الناس
بِحُسْن
الصُّحْبةِ ؟
قال : « أُمُّكَ
ثُمَّ
أُمُّكَ ،
ثُمَّ
أُمُّكَ ،
ثمَّ أَباكَ ،
ثُمَّ
أَدْنَاكَ
أَدْنَاكَ » .
« والصَّحابة
» بمعنى :
الصُّحبةِ .
وقوله : « ثُمَّ
أباك » هَكَذا
هو منصوب
بفعلٍ
محذوفٍ، أي ثم
برَّ أَباك
وفي رواية : «
ثُمَّ
أَبُوكَ »
وهذا واضِح . Ebû
Hüreyre radıyallahu anh şöyle dedi: Bir adam Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e gelerek: - Kendisine en iyi davranmam gereken kimdir? diye sordu. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: - “Anan!” buyurdu. Adam: - Ondan sonra kimdir? diye sordu. - “Anan!” buyurdu. Adam tekrar: - Ondan sonra kim gelir? diye sordu. - “Anan!” dedi. Adam tekrar: - Sonra kim gelir? diye sordu. Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem: - “Baban!” cevabını verdi.   (Buhârî, Edeb 2; Müslim, Birr 1. Ayrıca bk. İbni Mâce, Vesâyâ 4; Ebû Dâvûd, Edeb 120; Tirmizî, Birr 1) Bir rivayete göre o adam: - Ey Allah’ın Resûlü! Kendisine en iyi davranılması gereken kimdir? diye sordu. Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem: - “Anan, sonra anan, daha sonra yine anan, sonra baban, sonra da sana en yakın olan akraban” buyurdu. (Müslim, Birr 2)
            Anne babamıza iyilik yapmak onların rızasını almaya, dolayısıyla Allah’ın rızasını kazanmaya vesile olur.

Peygamberimiz, onların rızasını almakla dualarımızın kabul olacağını, birçok sıkıntılarımızın hallolacağını haber vermektedir. Bununla ilgili rivayet edilen hadise göre
وعن أبي عَبْد
الرَّحْمَن
عَبْدِ
اللَّهِ بْنِ
عُمَرَ بْنِ
الْخطَّابِ،
رضي الله
عنهما قال:
سَمِعْتُ
رسول الله
صَلّى اللهُ
عَلَيْهِ
وسَلَّم
يَقُولُ:
«انْطَلَقَ
ثَلاَثَةُ
نفر مِمَّنْ
كَانَ
قَبْلَكُمْ
حَتَّى
آوَاهُمُ
الْمبِيتُ
إِلَى غَارٍ
فَدَخَلُوهُ&#15
48;
فانْحَدَرَت&#16
18; صَخْرةٌ مِنَ
الْجبلِ
فَسَدَّتْ
عَلَيْهِمْ
الْغَارَ،
فَقَالُوا :
إِنَّهُ لا
يُنْجِيكُمْ
مِنْ
الصَّخْرَةِ
إِلاَّ أَنْ
تَدْعُوا
الله تعالى
بصالح
أَعْمَالكُم&#16
18; . قال رجلٌ
مِنهُمْ :
اللَّهُمَّ
كَانَ لِي
أَبَوانِ

شَيْخَانِ
كَبِيرانِ ،
وكُنْتُ لاَ
أَغبِقُ
قبْلهَما
أَهْلاً وَلا
مالاً فنأَى
بي طَلَبُ
الشَّجرِ
يَوْماً
فَلمْ أُرِحْ
عَلَيْهمَا
حَتَّى
نَامَا
فَحَلبْت
لَهُمَا
غبُوقَهمَا
فَوَجَدْتُه&#16
15;مَا
نَائِميْنِ ،
فَكَرِهْت
أَنْ
أُوقظَهمَا
وَأَنْ
أَغْبِقَ
قَبْلَهُمَا
أَهْلاً أَوْ
مَالاً،
فَلَبِثْتُ
    وَالْقَد&#
1614;حُ عَلَى
يَدِى
   أَنْتَظِر&
#1615;
اسْتِيقَاظَ&#16
07;ُما حَتَّى
بَرَقَ
الْفَجْرُ
وَالصِّبْيَ&#15
77;ُ
يَتَضاغَوْن&#16
14; عِنْدَ
قَدَمى
    فَاسْتَي&#
1618;قظَا
فَشَربَا
غَبُوقَهُمَ&#15
75; . اللَّهُمَّ

إِنْ كُنْتُ
فَعَلْتُ
ذَلِكَ
ابْتِغَاءَ
وَجْهِكَ
فَفَرِّجْ
عَنَّا مَا
نَحْنُ فِيهِ
مِنْ هَذِهِ
الصَّخْرَة ،
فانْفَرَجَت&#16
18; شَيْئاً لا
يَسْتَطيعُو&#16
06;َ الْخُرُوجَ
مِنْهُ .
            Ebû
Abdurrahman Abdullah İbni Ömer İbni’l-Hattâb radıyallahu anhümâ
’dan rivayet edildiğine göre, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’i
şöyle buyururken dinlediğini söylemiştir:
            “Sizden
önce yaşayanlardan üç kişi bir yolculuğa çıktılar. Akşam olunca, yatıp
uyumak üzere bir mağaraya girdiler. Fakat dağdan kopan bir kaya mağaranın ağzını kapattı.
Bunun üzerine birbirlerine: — Yaptığınız iyilikleri anlatarak Allah’a dua
etmekten başka sizi bu kayadan hiçbir şey kurtaramaz, dediler. İçlerinden biri
söze başlayarak: —Allahım! Benim çok yaşlı bir annemle babam vardı. Onlar
yemeklerini yemeden çoluk çocuğuma ve hizmetçilerime bir şey yedirip
içirmezdim. Birgün hayvanlara yem bulmak üzere evden ayrıldım; onlar
uyumadan önce de dönemedim. Eve gelir gelmez hayvanları sağıp sütlerini
annemle babama götürdüğümde, baktım ki ikisi de uyumuş. Onları
uyandırmak istemediğim gibi, onlardan önce ev halkının ve hizmetkârların bir şey yiyip
içmesini de uygun görmedim. Süt kabı elimde şafak atana kadar uyanmalarını
bekledim. Çocuklar etrafımda açlıktan sızlanıp duruyorlardı. Nihayet uyanıp
sütlerini içtiler.
            Rabbim! Şayet ben
bunu senin rızânı kazanmak için yapmışsam, şu kaya sıkıntısını başımızdan al! diye
yalvardı. Kaya biraz aralandı; fakat çıkılacak gibi değildi.(Buhârî,
Büyû` 98, İcâre 12, Hars ve’l-müzârea 13, Enbiyâ’
53, Edeb 5; Müslim, Zikir 100)
            Ana babamız
için şöyle dua ederek
رَبَّنَا
اغْفِرْ لِى
وَلِوَالِدَ&#16
09;َّ
وَلِلْمُؤْم&#16
16;نِينَ يَوْمَ
يَقُومُ
الْحِسَابُ

           “Rabbimiz! Hesap görülecek günde beni, ana babamı ve inananları bağışla.” (İbrahim,14/41) mağfiret talebinde bulunmamız onlara yapacağımız iyilikler arasında değerlendirilmiştir. Esasen ana babamıza yaptığımız iyilik ve ihsan kendimize yapılan ihsandır. Anne babamıza yaptığımız iyiliklerin karşılığını fazlası ile dünyada çocuklarımızdan göreceğimiz gibi ahiretteki mükâfatı da sınırsız olacaktır.
            Ana babamız, bizi Allah’a isyana teşvik etmedikçe, onların meşru olan emrine uymamız gerekir. Ana baba, müşrik de olsalar bile onlara iyilik ve ikramda bulunmamız dinimizin emridir. Peygamberimiz, müşrik anneye sılai rahimde bulunup ona iltifatlarda bulunmayı emretmiştir.
وعن
أَسْمَاءَ
بنْتِ أبي
بكْرٍ
الصِّدِّيقِ
رضي اللَّه
عنهما قالت :
قَدِمتْ
عليَّ أُمِّي
وهِي مُشركة
في عهْدِ رسول
اللَّه صَلّى
اللهُ
عَلَيْهِ
وسَلَّم
فَاسْتَفتَي&#16
18;تُ رسول
اللَّه صَلّى
اللهُ
عَلَيْهِ
وسَلَّم قلتُ :
قَدِمتْ
عَليَّ
أُمِّى وَهِى
راغبةٌ ،
أَفأَصِلُ
أُمِّي ؟ قال : «
نَعمْ صِلي
أُمَّكِ »
متفق عليه . Hz. Ebû Bekir’in kızı Esmâ radıyallahu anhümâ şöyle dedi: İslâmiyet’i kabul etmemiş olan annem Resûlullah zamanında yanıma gelmişti. Resûlullah’ın görüşünü almak için: - Annem, beni özleyip gelmiş. Ona ikramda bulunabilir miyim? diye sordum. Peygamber aleyhisselâm : - “Evet, annene iyi davran!” buyurdu. (Buhârî, Hibe 29, Cizye 18, Edeb 8; Müslim, Zekât 50. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Zekât 34)
            Hayırlı evlat, ana babalarına sadece dünyada iken iyilik eden değil, onların ölümünden sonra

da onların dostluğunu koruyup devam ettiren ve dostlarına saygı gösterendir. Nitekim Abdullah b Ömer de yolda gördüğü bir kişiye babasının dostu olduğu için bineğini ve sarığını vererek iltifat eder, kendisini kınayanlara ise o babamın dostudur, diye cevap verir. (Müslim, “Birr ve Sıla”, 11-13).
            Kısaca ayeti kerimede ana babaya iyilik etmek Allah’a ibadet etmekle aynı derecede görülmekte, anne babalarımıza en güzel muamelede bulunmamız emredilmektedir.
            Dr. Ercan ESER

islam ve Hayat,Güncel Vaaz ve Hutbeler